

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-3\(39\)-272-283](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-3(39)-272-283)

УДК 303.725.37:336.76

JEL Classification: G10; G18

Тетяна Володимирівна Забаштанська

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу, PR-технологій та логістики
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: tamza@ukr.net. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0002-5086-3651>
ResearcherID: [M-4471-2014](https://orcid.org/0009-0009-1106-1195)

Ігор Леонідович Шпірнов

здобувач третього (PhD) рівня вищої освіти
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: shpirnovil@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0009-1106-1195>

Максим Тодорович Михайлюк

здобувач третього (PhD) рівня вищої освіти
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: max.mykhailiuk85@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0001-7149-7603>

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ УЧАСНИКАМИ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

У статті досліджено види цифрових технологій, що використовуються на ринку фінансових послуг України. Проведено аналіз наукових праць, у яких розглянуто переваги і недоліки процесу цифрової трансформації зазначеного ринку. Проаналізовано світові вітчизняні тенденції розвитку цифрових технологій на ринку фінансових послуг. Розроблено й обґрунтовано етапи впровадження цифрових технологій учасниками ринку фінансових послуг, а саме підготовчий, цифрової трансформації, оцінювання ефективності цифровізації. Зазначено, що наведені етапи тісно взаємопов'язані між собою і спрямовані на розширення кола споживачів цифрових фінансових послуг та підвищення якості їх обслуговування, зниження витрат, зростання конкурентоспроможності фінансових компаній та розвиток їх взаємодії в напрямку впровадження сумісних цифрових технологій і отримання мережесевих ефектів.

Ключові слова: цифрові технології; ринок фінансових послуг; фінансові установи; цифрова трансформація; переваги; недоліки.

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 17.

Постановка проблеми. Цифровізація ринку фінансових послуг набуває активного розвитку не тільки у світовій, але й у вітчизняній економіці. Відповідно до даних звіту [1] розмір світового ринку цифрових платежів до 2026 року становитиме 19,89 трлн дол. США. При цьому у 2030 р. серед способів оплати найбільшу частку, а саме 60 %, будуть займати цифрові гаманці та мобільні гроші, 17 % – дебетові картки, 10 % – кредитні картки. При цьому вартість глобальних мобільних платежів зросте на 36,2 %. Частка готівки буде всього 3 %.

Процеси використання цифрових технологій учасниками ринку фінансових послуг України відбуваються більш повільними темпами в порівнянні з іншими країнами світу через нерозвиненість відповідної інфраструктури, існування законодавчих обмежень [2].

Детермінантами розвитку процесів переходу учасників ринку фінансових послуг України у віртуальний світ (онлайн) виступили глобальна фінансова криза 2008 року, цифровізація економіки й суспільства, пов'язана з пандемією COVID-19, запровадження воєнного стану, при якому здійснення різноманітних платежів онлайн насамперед забезпечує особисту безпеку споживачів фінансових послуг. У період воєнного стану з'явилися нові цифрові технології, наприклад, які дозволяють купити військові облігації через портал «Дія», мобільні додатки банків, а також придбати безготівкову валюту онлайн та ін.

Основними учасниками ринку фінансових послуг виступають фінансові установи, які для підвищення конкурентоспроможності, збільшення кількості клієнтів, розширення географії ринку збуту фінансових послуг широко використовують у своїй діяльності сучасні цифрові технології. Найбільш поширеними серед них є інтернет-банкінг, мобільний банкінг, інтернет-трейдинг, штучний інтелект, хмарні технології, блокчейн, електронні гаманці, шеринг, краудфандинг, майнінг цифрових валют тощо. Суттєвими конкурентами вітчизняним фінансовим компаніям є не тільки фінтехкомпанії, але й необанки, такі як «Monobank», «Sportbank», «Власний рахунок», «Izibank», «Todobank», «Neobank», «O. bank».

Конкуренція з боку фінтехкомпаній у світовій практиці буде тільки зростати, про що свідчать прогнози, зроблені до 2030 р., згідно з якими на їхню частку буде приходиться дохід у розмірі 520 млрд дол. США [1].

З огляду на вищезазначене, перехід учасників ринку фінансових послуг від традиційних до цифрових бізнес-моделей буде потребувати застосування та постійного вдосконалення цифрових технологій та платіжних інструментів, розвитку співпраці в цьому напрямку між фінансовими та фінтех-компаніями, а також змін у державному регулюванні процесів цифровізації ринку фінансових послуг. Поряд із безперечними перевагами впровадження і використання цифрових технологій на ринку фінансових послуг України має і суттєві недоліки, які негативно позначаються передусім на рівні довіри споживачів фінансових послуг до компаній, що їх надають. Тому в умовах зростання конкуренції з боку фінтехкомпаній і необанків дослідження, присвячене розгляду переваг і недоліків цифровізації учасників ринку фінансових послуг, на нашу думку, є своєчасним і актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми і перспективи розвитку цифрових технологій, переваги і недоліки цифровізації ринку фінансових послуг у розрізі його учасників стали предметом дослідження багатьох учених. Основні аспекти зазначеної проблематики розкриті в наукових працях [2-13].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. В умовах перебоїв у системі енергопостачання, не повного охоплення інтернет-мережею територій окремих населених пунктів, низького рівня фінансової і цифрової грамотності населення, відсутності розвиненої інфраструктури ринку фінансових послуг проблеми, пов'язані з наданням і використанням цифрових фінансових послуг споживачам, суттєво ускладнюються і потребують свого вирішення.

Мета статті полягає в дослідженні переваг і недоліків впровадження та використання сучасних цифрових технологій учасниками ринку фінансових послуг України.

Виклад основного матеріалу. На думку авторів роботи [2], основними перевагами використання цифрових технологій на фінансовому ринку є такі:

– для фінансових компаній – зростання прибутку, збільшення частки ринку та підвищення його конкурентоспроможності, оптимізація витрат та удосконалення менеджменту, зростання довіри населення, підвищення рівня інноваційної активності; економія часу на їх проведення, зручність та комфортність;

– для споживачів фінансових послуг – швидкість і простота отримання фінансових послуг, надійність і безпечність здійснення фінансових операцій.

Автори роботи [3] зазначають, що «діджиталізація ринку фінансових послуг забезпечує новий рівень та створює можливості його подальшого розвитку, забезпечуючи спрощення взаємодії фінансових компаній зі споживачами фінансових послуг».

М. А. Дем'янчук та Н. Д. Маслій вказують на те, що «цифрова трансформація фінансових послуг створює нові бізнес-моделі для розвитку фінансової цифрової екосистеми». При цьому, на думку авторів, цифровізація фінансових послуг має наступні переваги: висока стандартизація та автоматизовані функції; функції, орієнтовані на прозоріння; краща ефективність, покращений досвід клієнтів та співробітників; поліпшення конкурентоспроможного ландшафту; новий підхід до технологій; відповідність та безпека [4].

О. С. Бондаренко вважає, що найбільші можливості використання цифрових технологій мають складові інституційної структури фінансового ринку на основі формування єдиного цифрового простору. Серед переваг цифровізації фінансового ринку автор виділяє комп'ютеризацію внутрішньої структури фінансового ринку та інформатизацію його інфраструктури; створення сучасного фінансового телекомунікаційного середовища; формування базових стандартів з врахуванням міжнародних вимог; розвиток взаємодії із національною інформаційною системою; вихід у глобальну комп'ютерну мережу для користування базами даних про учасників фінансового ринку; масштабне застосування інтегрованих систем обробки інформації; відстежування можливостей використання цифрових технологій [5].

А. Ю. Семенов виділяє такі переваги, а саме вищу швидкість надання фінансових послуг, кращу часову та географічну доступність, інклюзивність для малозабезпечених категорій громадян, зрозумілість завдяки інтуїтивним інтерфейсам, нижчу вартість та гнучкість у створенні персоналізованих фінансових пропозицій [6].

За М. В. Черкасовою та О. М. Гончаренко, до переваг диджиталізації фінансового ринку належать підвищення задоволення споживачів фінансових послуг та покращення їхнього клієнтського досвіду; розширення можливості управління капіталом економічного суб'єкта; оптимізацію витрат усіх учасників фінансового ринку; зростання швидкості здійснення фінансових операцій; збільшення територіального покриття фінансовими послугами; підвищення прозорості відносин на фінансовому ринку [7].

Як зазначалося вище, поряд із перевагами цифровізація ринку фінансових послуг викликає появу значних проблем, які потребують пошуку напрямів їх вирішення. На думку В. І. Данилишина та С. М. Синиці, основними проблемами на шляху розвитку диджиталізації ринку фінансових послуг виступають недостатня фінансова доступність, низька фінансова грамотність споживачів, недосконалість моделі державного регулювання [8].

У роботі [9] автори, досліджуючи переваги і ризики цифровізації ринку фінансових послуг для домогосподарств, серед основних проблем виділяють можливість втрати фінансової інформації про клієнтів, оприлюднення особистих даних споживачів фінансових послуг, низький рівень цифрової грамотності населення, гакерські дії.

Б. Сорока серед ризиків диджиталізації фінансового ринку України вказує на недостатню фінансову інклюзію, низьку фінансову грамотність індивідуальних учасників, наявні дисбаланси державного регулювання, зазначаючи на необхідності впровадження на державному рівні ефективних інституційних запобіжників [10].

І. В. Краснова та М. С. Щеглюк зазначають, що цифровізація досліджуваного ринку потребує впровадження сучасних технологій цифрової ідентифікації онлайн-споживачів, що, по-перше, є складним завданням для фінансових компаній, а по-друге, потребує значного обсягу інвестицій [11].

Досліджуючи використання штучного інтелекту (ШІ) у фінансовому секторі України, автори роботи [12] зазначають, що ШІ на сьогодні виступає однією із найбільш затребуваних інноваційних технологій, яка поряд з безперечними перевагами може призвести до дестабілізації ситуації на фінансовому ринку завдяки можливості здійснення кібератак.

М. О. Житар [13] серед недоліків ринку Fintech в Україні виділяє кібербезпеку, оскільки фінансові дані є вразливими до кібератак і крадіжки; нерівність доступу користувачів до технологій і фінансових послуг; регуляторні аспекти; витік конфіденційної інформації.

Повністю погоджуючись із наведеними результатами досліджень, хочемо зазначити, що, на нашу думку, в умовах ведення гібридної війни, зростання ризиків кібератак, збільшення випадків фінансового шахрайства невирішеною проблемою, пов'язаною з впровадженням цифрових технологій учасниками ринку фінансових послуг, залишається захист даних фінансових компаній, установ та особистих даних споживачів фінансових послуг. Це своєю чергою потребує удосконалення технологій цифрової ідентифікації споживачів та впровадження дієвих заходів на рівні фінансових установ щодо боротьби з фінансовим та кібершахрайством.

Діяльність вітчизняного ринку фінансових послуг підлягає державному регулюванню, яке здійснюється в єдиному нормативно-правовому полі й передбачає захист прав та інтересів споживачів фінансових послуг, а також здійснення регулятивних та наглядових функцій за результатами діяльності фінансово-кредитних установ.

Основними регулюючими органами діяльності ринку фінансових послуг виступають Міністерство фінансів України, Національний банк України (НБУ), Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, які разом із Міністерством цифрової трансформації, Міністерством юстиції України, Державною службою фінансового моніторингу здійснюють функції державного фінансового моніторингу.

У Законі України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» [14] надано визначення ринку фінансових послуг як «сукупності учасників ринку фінансових послуг та відносин між ними, пов'язаних з наданням та отриманням фінансових та супровідних послуг». До учасників зазначеного ринку належать надавачі та споживачі фінансових послуг.

Суттєво змінило архітектуру ринку фінансових послуг прийняття в червні 2021 р. Закону України «Про платіжні послуги», згідно з яким розширилися можливості вітчизняної платіжної інфраструктури до використання міжнародного стандарту ISO 20022 для безготівкових розрахунків у національній валюті; запровадження нової версії електронної платіжної системи СЕП-4.0, що дозволяє покращити швидкість та ефективність здійснення грошових переказів клієнтів (фізичних та юридичних осіб) [15].

Національний банк України (НБУ) продовжує активну роботу щодо впровадження миттєвих платежів, які забезпечать подальшу трансформацію ринку фінансових послуг, сприятимуть розвитку системи безготівкових розрахунків та зменшенню їх вартості для клієнтів фінансових установ [16].

Необхідність впровадження миттєвих платежів підтверджується результатами дослідження Mastercard [17], у якому зазначено, що українці надають перевагу саме безготівковим розрахункам банківськими картками за послуги мобільного зв'язку, оплату комунальних послуг, купівлю продуктів харчування, засобів особистої гігієни, побутової хімії, а також здійснюючи онлайн-шопінг.

Згідно з оцінкою, наданою експертами у звіті «Фінтех тренди 2024», найбільший вплив на фінансовий сектор здійснюють штучний інтелект – 66 %; KYC і AML як дії фінансових компаній, спрямовані на перевірку особистості клієнтів та партнерів з метою недопущення відмивання грошей та інших видів незаконної діяльності – 55 %; відкритий банкінг – 47 % [16].

У табл. 1 наведено перелік цифрових технологій, які впродовж 2023-2027 рр. будуть впроваджені в сектор фінансових послуг на світовому рівні.

Таблиця 1

Цифрові технології, які мають найбільшу ймовірність запровадження в сектор фінансових послуг у період 2023-2027 рр. (%)

Технології	Ймовірність
Цифрові платформи та програми	93
Освіта та робоча сила, технології розробки	82
Аналітика великих даних	91
Інтернет речей і підключені пристрої	74
Хмарні обчислення	90
Шифрування та кібербезпека	91
Електронна комерція та цифрова торгівля	81
Штучний інтелект	83
Технології оброблення тексту, голосу, зображень	71
Криптовалюти	40

Джерело: складено авторами на основі [1].

Серед наведених у табл. 1 цифрових технологій найбільший вплив на скорочення робочих місць при їх широкому впровадженні можуть здійснити аналітика великих даних (Big-data analytics) – 66 %, хмарні обчислення – 62 %, найменший штучний інтелект – 18 %, технології оброблення тексту, голосу, зображень – 8 % [1].

Фінансові установи повинні бути готовими до викликів, пов'язаних з активізацією використання цифрових технологій і забезпечувати своєчасне опанування персоналом цифрових навичок, необхідних для роботи із цифровими фінансовими послугами. Впровадження цифрових технологій учасниками ринку фінансових послуг включає декілька етапів, наведених на рис. 1.

Наведені етапи тісно взаємопов'язані між собою і спрямовані на отримання мережових ефектів, що можливо завдяки зростанню масштабів і географії надання цифрових фінансових послуг, розширенню мережі споживачів за рахунок того, що вони будуть їх рекомендувати партнерам по бізнесу, родичам або знайомим.

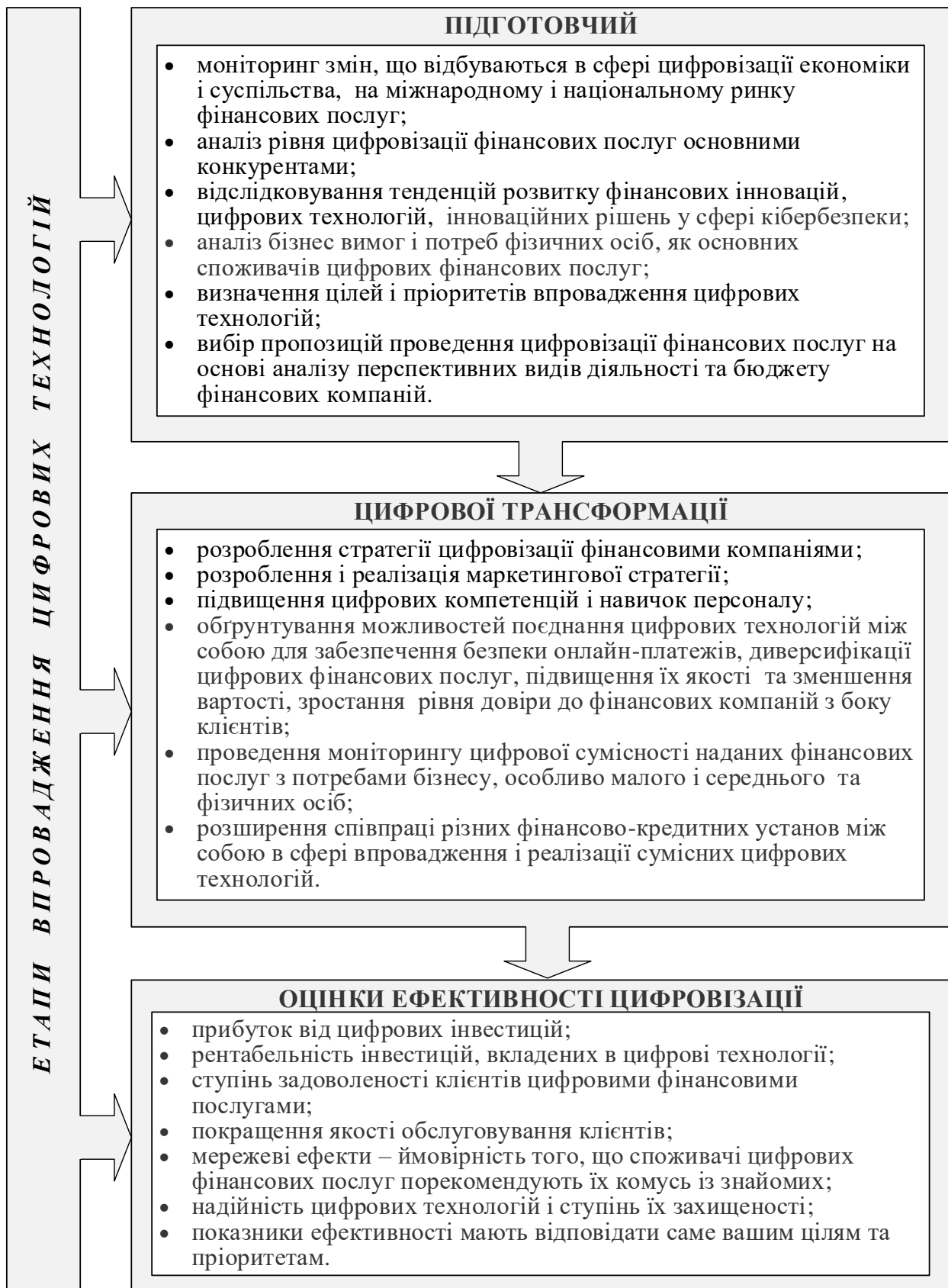

Рис. 1. Етапи впровадження цифрових технологій учасниками ринку фінансових послуг

Джерело: складено авторами.

Практична реалізація зазначених етапів впровадження цифрових технологій учасниками ринку фінансових послуг пов'язана з вирішенням низки проблем сьогодення, а саме:

- забезпечення стабільного інтернету під час блекаутів, що позначається на якості цифрових фінансових послуг, що надаються споживачам;
- мінімізації витрат на цифрові інновації в умовах девальвації національної валюти та інфляційних коливань,
- низький ступінь довіри споживачів до цифрових технологій, що впроваджуються фінансовими установами;
- відсутність розвиненої фінансової і інформаційної інфраструктури, що унеможливорює масштабування цифрових фінансових послуг;
- цифровізація впливає на архітектоніку ринку праці, збільшуючи рівень безробіття, а також зменшуючи прибутковість бізнес-структур, які не впроваджують інновації, що може негативно вплинути на клієнтську базу фінансових компаній;
- низький рівень фінансової і цифрової грамотності споживачів цифрових фінансових послуг та недостатня цифрова компетентність персоналу фінансових установ може призвести до зниження обсягів користування ними й негативно позначитися на фінансових результатах діяльності компаній, що їх впровадили;
- збільшення кількості кібератак потребує впровадження надійних систем безпеки й захисту конфіденційної інформації клієнтів.

Цифрова трансформація ринку фінансових послуг передбачає перехід від традиційних форм надання зазначених послуг до використання цифрових технологій та платформ. В результаті цифровізації ринку фінансових послуг мережеві ефекти отримують безпосередньо всі його учасники, зокрема:

- фінансові посередники, в ролі яких виступають фінансові установи – зростання дохідності, конкурентоспроможності, інноваційного потенціалу, довіри та кількості споживачів;
- держава (органи управління, регулювання, контролю та нагляду) – підвищення прозорості і відкритості операцій на ринку фінансових послуг, прискорення процесів цифровізації економіки, розвитку цифрової інфраструктури, залучення більшого кола інвесторів до процесів фінансування обороноздатності та відновлення національної економіки;
- споживачі фінансових послуг – швидкий доступ до банківських, страхових, інвестиційних послуг, зменшення витрат, персоналізація комунікацій тощо.

Висновки та пропозиції. У підсумку можна зазначити, що впровадження цифрових технологій учасниками ринку фінансових послуг потребує швидкого ухвалення ефективних рішень у реальному часі з урахуванням

зміни кон'юнктури міжнародного і вітчизняного ринку фінансових послуг, зростання конкуренції з боку фінтехкомпаній і необанків, потреб і вимог клієнтів. При ухваленні рішень фінансово-кредитні установи повинні враховувати переваги і недоліки цифрової трансформації.

Поряд із безперечними перевагами використання сучасних цифрових технологій, основними серед яких є підвищення швидкості і якості надання зазначених послуг споживачам, персоналізація фінансових послуг, підвищення конкурентоспроможності і дохідності установ, що їх впроваджують, існують і суттєві недоліки, обумовлені впливом ендогенних і екзогенних факторів. Перш за все, в умовах невизначеності та зростання ризиків, низького рівня фінансової і цифрової грамотності переважної частини населення та відсутності цифрових навичок це невідповідність цифрових технологій потребам споживачів фінансових послуг, нерозвиненість цифрової фінансової інфраструктури, диспропорції доступу споживачів до цифрових фінансових послуг у розрізі окремих територіальних громад, тиск з боку регулятивних органів, зростання кількості кібератак, активізація фінансового шахрайства тощо. Процес впровадження і використання цифрових технологій учасниками ринку фінансових послуг України потребує відповідного нормативно-правового забезпечення, зокрема у сфері безпеки та захисту персональних даних, усунення цифрових розривів в сфері надання фінансових послуг, розвитку кіберстрахування, удосконалення інституційної підтримки процесів цифровізації зазначеного ринку. Вищезазначене буде потребувати обґрунтованих досліджень стосовно оцінки ефективності використання цифрових технологій учасниками ринку фінансових послуг, саме розгляду цих питань будуть присвячені подальші наукові пошуки й розробки.

Список використаних джерел

1. The Future of Job Report 2024. World Economic Forum: website [Electronic resource]. – Accessed mode: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf.
2. Чуницька І. Вплив цифрових технологій на розвиток фінансового ринку України / І. Чуницька, Л. Богріновцева // Економіка та суспільство. – 2023. – № 49. DOI : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-60>.
3. Гнидюк І. Розвиток digital-технологій на ринку фінансових послуг України в умовах воєнного стану / І. Гнидюк, М. Складанюк // Економіка та суспільство. – 2022. – № 42. DOI : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-54>.
4. Дем'янчук М. А. Домінанти розвитку фінансового сектору України в умовах цифрових трансформацій [Електронний ресурс] / М. А. Дем'янчук, Н. Д. Маслій // Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні: матеріали IV Міжнар. наук.-практич. конф. (Вінниця, 12 березня 2021 р.). – Вінниця, 2021. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/fiip/fiip2021/paper/viewFile/11831/9888>
5. Бондаренко О. С. Тенденції функціонування фінансового ринку в економіці України / О. С. Бондаренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 15. – С. 5–9.

6. Семенов А. Ю. Цифрові фінансові послуги як основний продукт діяльності фінтех-компаній / А. Ю. Семенов // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – 2021. – № 4. – С. 142–152.

7. Черкасова М. В. Цифрова трансформація фінансового ринку України [Електронний ресурс] / М. В. Черкасова, О. М. Гончаренко // Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами : зб. матеріалів V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. студентів, аспірантів та молодих вчених, 17 листопада 2021 р., м. Київ. – Київ : КНЕУ, 2021. – С. 588–590. – Режим доступу: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37068/Smcf_123_1121.pdf?sequence=1.

8. Данилишин В. Діджиталізація на ринку фінансових послуг: сутність та значення для економіки України в умовах сьогодення / В. Данилишин, С. Синиця // Трансформаційна економіка. – 2023. – № 3(03). – С. 16-20. DOI : <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-3-3>.

9. Дубина М. Цифровізація ринку фінансових послуг: переваги та ризики для домогосподарств / М. Дубина, Н. Холявко, О. Попело // Науковий вісник Полісся. – 2023. – № 2(25). – С. 160–177. DOI : [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2\(25\)-160-177](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2(25)-160-177).

10. Сорока Б. Діджиталізація фінансового ринку України: ключові ризики для індивідуальних інвесторів / Б. Сорока // Економіка та суспільство. – 2022. – № 43. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-76>.

11. Краснова І. В. Fintech та цифрові трансформації на фінансовому ринку [Електронний ресурс] / І. В. Краснова, М. С. Щеглюк, Г. О. Тур // Ефективна економіка. – 2023. – № 4. – Режим доступу: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/1424>.

12. Парубець О. М. Дослідження сучасного стану та перспектив розвитку штучного інтелекту у фінансовому секторі України [Електронний ресурс] / О. М. Парубець, Д. О. Сугоняко, І. О. Середюк // Фінансові дослідження. – 2019. – № 1(6). – Режим доступу: <https://fr.stu.cn.ua/tmp/pdf/183.pdf>.

13. Житар М. Ринок Fintech в Україні: особливості, шляхи та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / М. Житар // Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій. – 2024. – № 1(13). – С. 4-12. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32750/2024-0101>.

14. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки [Електронний ресурс] : Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.

15. Про платіжні послуги : Закон України від 30 червня 2021 року № 1591-IX. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>

16. Фінтех тренди 2024 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1QJ51krGQm1ZkY3aOEaPltnLwVxSpqLB1/view>.

17. Дослідження Mastercard: майже чверть українців упродовж року відкрили цифрову банківську картку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/uqkct>.

References

1. The Future of Job Report 2024. (20324). *World Economic Forum*. https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf.

2. Chynytska, I., & Bohrinovtseva, L. (2023). Vplyv tsyfrovoykh tekhnolohii na rozvytok finansovoho rynku Ukrainy [The Influence of Fin Tech on the Development of the Financial Market of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (49). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-60>.

3. Hnydiuk, I., Skladaniuk, M. (2022). Rozvytok digital-tekhnolohii na rynku finansovykh posluh Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [The Development of Digital Technologies in the Ukrainian Financial Services Market in the Period of Martial Law]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 42. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-54>.

4. Demianchuk, M.A., Maslii, N.D. (2021). Dominanty rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy v umovakh tsyfrovoykh transformatsii. [Dominants of the Development of the Financial Sector of Ukraine in the Conditions of Digital Transformation]. *Suchasni tendentsii rozvytku finansovykh ta innovatsiino-investytsiynykh protsesiv v Ukraini: materialy IV Mizhnar. nauk.-praktych. konf. – Modern trends in the development of financial and innovation-investment processes in Ukraine: materials of the 4th*

International scientific and practical conf. <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/fiip/fiip2021/paper/viewFile/11831/9888>.

5. Bondarenko, O.S. (2018). Tendentsii funktsionuvannia finansovoho rynku v ekonomitsi Ukrainy. [Trends of the Functioning of Financial Market in the Economy of Ukraine]. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, (15), 5–9.

6. Semenoh, A. Yu. (2021). Tsyfrovi finansovi posluhy yak osnovnyi produkt diialnosti fintekhkompanii [Composition and Structure of Fintech Landscape as a Space for Digital Financial Services Provision]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Serii Ekonomika – Visnyk of Sumy State University. Economy series*, (4), 142–152.

7. Cherkasova, M.V., Honcharenko, O.M. (2021). Tsyfrova transformatsiia finansovoho rynku Ukrainy [Digital transformation of the financial market of Ukraine]. *Suchasni instrumenty upravlinnia korporatyvnymy finansamy: zb. materialiv V Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. studentiv, aspirantiv ta molodykh vchenykh – Modern tools for managing corporate finances: coll. materials V All-Ukrainian. science and practice Internet Conf. students, graduate students and young scientists* (pp. 588–590). https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37068/Smcf_123_1121.pdf?sequence=1.

8. Danylyshyn, V., Synytsia, S. (2023). Didzhitalizatsiia na rynku finansovykh posluh: sutnist ta znachennia dlia ekonomiky Ukrainy v umovakh sohodennia [Digitalization in the financial services market: essence and significance for the economy of Ukraine in today's conditions]. *Transformatsiina ekonomika – Transformation Economy*, 3(03), 16-20. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-3-3>.

9. Dubyna, M., Kholiavko, N., Popelo, O. (2023). Tsyfrovizatsiia rynku finansovykh posluh: perevahy ta ryzyky dlia domohospodarstv [Digitalization of the financial services market: advantages and risks for households]. *Naukovyi visnyk Polissia – Scientific bulletin of Polissia*, 2(25), 160–177. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2\(25\)-160-177](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2022-2(25)-160-177).

10. Soroka, B. (2022). Didzhitalizatsiia finansovoho rynku Ukrainy: kliuchovi ryzyky dlia indyvidualnykh investoriv [Digitalization of the financial market of Ukraine: key risks for individual investors]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, (43). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-76>.

11. Krasnova, I.V., Shchehliuk, M.S., Tur, H.O. (2023). Fintech ta tsyfrovi transformatsii na finansovomu rynku [Fintech and digital transformations in the financial market]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, (4). <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1424>.

12. Parubets, O., Sugonyako, D., Seredyuk, I. (2019). Doslidzhennia suchasnoho stanu ta perspektyv rozvytku shtuchnoho intelektu u finansovomu sektori Ukrainy. [Research of current state and prospects for the development of artificial intelligence in the financial sector of Ukraine]. *Finansovi doslidzhennia – Financial Research*, 1(6). <https://fr.stu.cn.ua/tmppdf/183.pdf>.

13. Zhytar, M. (2024). Rynok Fintech v Ukraini: osoblyvosti, shliakhy ta perspektyvy rozvytku. [Fintech market in Ukraine: features, ways and prospects of development]. *European scientific journal of Economic and Financial innovation – Yevropeyskyi naukovyi zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsii*, 1(13), 4-12. <https://doi.org/10.32750/2024-0101>.

14. Pro rynku kapitalu ta orhanizovani tovarni rynku [On Securities and Stock Market], Law of Ukraine № 3480-IV (dated February 23, 2006). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.

15. Pro platizhni posluhy [On payment services], Law of Ukraine № 1591-IX (dated June 30, 2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>.

16. Fintekh trendy 2024 [Fintech trends 2024]. (n.d.). <https://drive.google.com/file/d/1QJ51kpGQm1ZkY3aOEaPltnLwVxSpqLB1/view>

17. Doslidzhennia Mastercard: maizhe chvert ukraintsiv uprodovzh roku vidkryly tsyfrovu bankivsku kartku [Mastercard research: almost a quarter of Ukrainians opened a digital bank card during the year]. (n.d.). <http://surl.li/uqkct>.

Отримано 07.09.2024

UDC 303.725.37:336.76

Tatiana Zabashtanska

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Department of Marketing, PR-Technologies and Logistics
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: tamza@ukr.net. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0002-5086-3651>

ResearcherID: [M-4471-2014](https://orcid.org/0000-0002-5086-3651)

Ihor Shpirnov

Holder of the Third (PhD) Level of Higher Education
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: shpirnovil@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0009-1106-1195>

Maksym Mykhailiuk

Holder of the Third (PhD) Level of Higher Education
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: max.mykhailiuk85@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0001-7149-7603>

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF THE USE OF MODERN DIGITAL TECHNOLOGIES BY PARTICIPANTS OF THE FINANCIAL SERVICES MARKET OF UKRAINE

Digitalization of the financial services market is gaining momentum both in the global economy and in the domestic economy. In this regard, within the article, the determinants of development of the participants' transition of the Ukrainian financial services market to the virtual (online) world and the types of digital technologies used by them are investigated. The analysis of scientific articles that study advantages and disadvantages of digital transformation of this market are studied within the article. In the paper, global and domestic trends in development of digital technologies in the financial services market are analyzed. Changes in the legislations and functioning of the regulation of this market directed to use of the ISO 2022 international standards for cashless payments in the national currency, introduction of a new version of the EPS-4.0 electronic payment system, as well as instant payment are analyzed. Stages of implementation of digital technologies by participants of financial services market are developed and substantiated, namely, preparatory, digital transformation, and evaluation of the digitalization effectiveness. It is noted that these stages are closely interconnected and are aimed at expanding the range of consumers of digital financial services and improving the quality of their services, reducing costs, increasing competitiveness of financial companies and developing their interaction to introduce compatible digital technologies and obtaining network effects. As for the latter, they can be available due to the growth of the scale and geography of digital financial services, the expansion of the consumer network due to the fact that they will be recommended to business partners, relatives or acquaintances. In the article, it is concluded that the introduction of digital technologies by participants of financial services market requires rapid and effective decision-making in the real time, taking into consideration changing conditions of the international and domestic financial market, growing competition on part of fintech companies and non-banks, and needs and requirements of customers.

Keywords: *digital technologies; financial services market; financial companies; digital transformation; advantages; disadvantages.*

Fig.: 1. Table: 1. References: 17.